

مدل‌یابی کیفیت تدریس بر اساس ویژگی‌ها و مهارت‌های اساتید از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه

نادر هاشم‌زاده اقدم^۱، امیدعلی حسین زاده^۲

تاریخ دریافت: ۲۵ آذرماه ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش: ۲۰ اسفند ۱۴۰۰

چکیده

علی‌رغم تحقیقات متنوع در حوزه کیفیت تدریس و بررسی عوامل مرتبط با آن، هنوز شاهد نارسائی‌های آموزشی از سوی منابع انسانی مرتبط با آن هستیم. به منظور مدیریت عملکرد و افزایش کارآیی اساتید در کیفیت تدریس با طراحی تحقیق پیش‌رو در جهت بررسی ویژگی‌ها و مهارت‌های کارآمد در تدریس از نظر اعضای هیأت علمی دانشگاه تلاش شده است. با نظرسنجی تصادفی از ۲۴۲ نفر از اعضای هیأت علمی در دو دانشگاه تبریز و شهید مدنی آذربایجان با استفاده از پرسش‌نامه، عوامل مرتبط با کیفیت تدریس مورد مطالعه قرار داده شد. نتایج تحلیل مسیر با کمک مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که اعضای هیأت علمی دانشگاه ویژگی‌ها و مهارت‌های خود را مورد ارزیابی قرار دادند. براساس ارزیابی آنان دریافتیم که ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (۰.۱۴)، شخصیتی- اخلاقی (۰.۱۸)، شغلی (۰.۱۷)، مهارت‌های حرفه‌ای (۰.۱۳)، تدریس (۰.۲۲) و ارتباطی (۰.۱۶) و در مجموع این ویژگی‌ها و مهارت‌ها به میزان ۵۰ درصد از واریانس کیفیت تدریس را تبیین کردند که مهارت‌های تدریس با ضریب مسیر (۰.۲۲) به عنوان پر اهمیت‌ترین عامل پیش‌بینی‌کننده کیفیت تدریس اساتید دانشگاه شناسایی شد. نقش ویژگی‌ها و مهارت‌های اساتید در فرآیند آموزش با توجه به نتایج حاصله، حیاتی نتیجه‌گیری شده، میزان و اهمیت آنها در فراهم‌سازی کیفیت تدریس مورد بحث قرار گرفت.

کلمات کلیدی: کیفیت تدریس، ویژگی‌های اساتید، مهارت‌های اساتید، اعضای هیأت علمی دانشگاه.

^۱ - کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر. ایران (نویسنده

مسئول) Nader_hashemzade70@yahoo.com

^۲ - استادیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر. ایران

۱-مقدمه

امروزه موضوع بهبود کیفیت آموزش‌های دانشگاهی، جزء لاینفک چالش‌های مرتبط با مدیریت آموزش عالی در جهان است (Varughese, 2017). چرا که مهم‌ترین عامل مؤثر در تعلیم و تربیت و تحقق اهداف آموزشی، اساتید هستند و توجه به کیفیت تدریس ایشان می‌تواند بهبود نظام آموزش عالی را در بر داشته باشد. علاوه بر آن اساتید به عنوان منابع انسانی دانشگاه‌ها، راهبران سنگر علم و دانش در عرصه متعالی‌سازی اهداف دانشگاهی و همین‌طور هادیان دانشجویان به سمت پیشرفت‌های علمی هستند. پژوهش درباره کیفیت تدریس در دانشگاه از جمله مهم‌ترین مسائلی است که از یک سو بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی، تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه‌ریزی‌های راهبردی در اختیار مسئولان و دست‌اندرکاران آموزش عالی قرار می‌دهد (Scott et al, 2016) و از سوی دیگر، مدرسان با آگاهی از کیفیت عملکرد خود در جریان تدریس قادر به اصلاح شیوه‌ها و روش‌های آموزشی خواهند شد (Gabriel, 2016) و در نتیجه، با افزایش کیفیت تدریس رو به رو خواهیم گشت. تلاش در راستای ارتقای کیفیت تدریس زمینه‌ساز یادگیری پویا و درگیری دانشجویان در فرآیند یادگیری می‌شود (Uhibai, 2013). به عبارت بهتر هر چقدر اساتید کارآیی خود را برای انتقال مفاهیم درسی بالا ببرند، شاهد اثربخشی آن در کیفیت یادگیری فراگیران خواهیم بود. کیفیت تدریس یکی از چندین عوامل مهم در فرآیند یادگیری است (Hill & Grossman, 2013). منظور از کیفیت تدریس، درک بهتر مفاهیم و قدرت تحلیل روابط بین آموخته‌ها از جانب دانشجویان است. کیفیت تدریس آن چیزی است که اساتید و دانشجویان آن را تدریس اثربخش می‌دانند که مؤلفه‌های کلی تدریس و یادگیری را در بر می‌گیرد (Cohen et al, 2018). به عبارت دیگر، کیفیت تدریس به بررسی مؤثر بودن فعالیت‌های آموزشی اساتید می‌پردازد و شامل فعالیت‌هایی از قبیل مهارت‌های تدریس، انگیزش و ارتباط مؤثر با دانشجویان، شخصیت و رفتار فرد و توانایی علمی استاد است (Gol Mohammadi, 2013). ارائه تدریس و اداره فرآیند آن در مرحله اول نیازمند برخورداری از مهارت‌های تدریس می‌باشد و با بکارگیری این مهارت‌ها و کسب تجربه در کار خود و در عین حال با گذراندن کارگاه‌های ضمن دوره و یا مطالعه و پژوهش سعی در دستیابی به مهارت‌های حرفه‌ای دارند (Khadivi et al., 2016). مهارت‌های حرفه‌ای ابزار متمایز کننده یک استاد خبره از مدرس تازه کار است. به گونه‌ای که حرفه‌ای بودن در تدریس سهولت فرآیند یاددهی-یادگیری را هم برای یادگیرنده و هم برای یاددهنده فراهم می‌سازد. همچنین در یک تدریس با کیفیت، مشارکت و ارتباط استاد با دانشجو (مهارت‌های ارتباطی)، ابزاری اثربخش در انتقال مفاهیم و درک عمیق محتوای آموزشی است (Van

(Driel & Berry, 2012). در تکمیل این ادعا باید این نکته را در نظر داشته باشیم که آموزش فرآیندی پویا است که بدون برقراری ارتباط بین استاد و دانشجو به هیچ وجه تبادل اطلاعات صورت نمی‌گیرد. از دیگر عواملی که می‌توان دخالت آنان را در کیفیت تدریس لحاظ نمود ویژگی‌های فردی، شخصیتی- اخلاقی و شغلی می‌باشند. خدیوی و همکاران (۱۳۹۷) در بخشی از نتایج تحقیق خود با هدف بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزشی و تدریس در دانشگاه فرهنگیان تأکید بر نقش پر رنگ ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای استادان در ایجاد کیفیت آموزشی نموده‌اند. عزیزی خالخیلی و حسین پور (۱۳۹۵) در پژوهش خود در مورد عوامل مؤثر بر کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری به این نتیجه دست یافتند که مرتبه علمی، تعداد کل مقالات، سن، مرتبه علمی، تعداد دروس تدریس شده و تجربه کار، بیش‌ترین تأثیر را در پیش‌بینی نمرات ارزیابی دریافتی اعضای هیأت علمی از دانش‌آموختگان داشتند. همچنین غنچی و همکاران، ۱۳۹۱ در تحقیقی با عنوان مؤلفه‌های تبیین‌کننده کیفیت تدریس دریافتند که مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های تدریس، مهارت‌های حرفه‌ای و ویژگی‌های فردی به میزان ۷۴/۸۲٪ در کیفیت تدریس مؤثرند. ایوبید و همکاران (۲۰۱۷) در رابطه با ارزشیابی آموزش دانشجویان از تدریس مدرسان دریافتند: قدرت انتقال پیام، تسلط به شیوه‌های تدریس، برخورداری از قدرت برقراری ارتباط، رعایت نکات اخلاقی، میزات تحصیلات و سابقه تدریس تأثیر بسزایی را در کیفیت یادگیری دانشجویان اعمال می‌نمایند.

ضرورت ارزشیابی کیفیت عملکرد اساتید و دانشگاه‌ها در سطوح مختلف، در جهت بهبود اثربخشی فعالیت‌های منابع انسانی و فراهم ساختن امکان پاسخگویی درون و برون سازمانی، از اولویت‌های مهم بخش مدیریت سازمان‌های آموزشی می‌باشد. کیفیت تدریس نقش اساسی در کیفیت یادگیری دانشجویان دارد، دانش و مهارت‌های آموخته شده به وسیله دانشجویان به گونه انکار ناپذیری با کیفیت یادگیری آنان در ارتباط است. به طوریکه اگر این قضیه نادیده گرفته شود، در واقع فرصت بهره‌مندی از آموزش مؤثر را از دانشجویان سلب نمودیم و این اتفاق به عنوان یک آسیب جدی نه تنها در فرآیند یادگیری می‌باشد بلکه نشانی از وجود یک نوع اختلال و نقص در سیستم آموزشی تلقی می‌شود (Sutherland, 2018). توجه به کیفیت آموزش عالی به منظور هدر نرفتن سرمایه‌های انسانی، منابع مادی و مالی و هماهنگی بین توسعه نظام‌های آموزشی و کارآیی آنها کمک شایانی می‌نماید. از طرفی هرچند ارزشیابی کیفیت تدریس توسط دانشجویان تأثیر بسزایی در آشکارسازی نقاط ضعف و قوت اساتید دارد اما شناخت و تحلیل روابط عوامل مؤثر بر کیفیت تدریس از دیدگاه خود اساتید می‌تواند راهنمایی به مراتب قوی‌تری

برای ارتقاء کیفیت تدریس آنان باشد (Kraft & Gilmour, 2016). توجه به کیفیت تدریس اساتید نه تنها موجب بهبود بکارگیری روش‌های تدریس و بررسی الگوهای رفتاری اساتید می‌شود، بلکه بهبود روابط استاد و دانشجو و در نتیجه، یادگیری بیشتر دانشجویان را در پی دارد. مطالعه دادرسی و همکاران (۱۳۹۲) با موضوع رضایت کم دانشجویان از روش‌های تدریس مدرسان نشان می‌دهد که پرداختن به موضوع کیفیت تدریس و شیوه‌های فرآیند یادگیری از چالش‌های پیش‌روی نظام‌های آموزش عالی می‌باشد. مرور مطالعاتی نشان می‌دهد که عوامل مربوط به مدرس بیش‌ترین و کلیدی‌ترین نقش را در فراهم‌سازی کیفیت تدریس دریافته شده از سوی اساتید را به عهده دارند (Yemeni and Bahadori, 2008; Marufi, 2011; Tabarsa et al., 2012 and Cohen et al., 2018). همچنین تحقیقات متعددی مانند اسلامی چاهویی ایمانی و همکاران (۱۳۹۴)، (Khandaghi and Seif, 2013)، یمنی سرخابی و همکاران (۱۳۸۷)، استانلوگلو (۲۰۱۶)، (ایبسن، ۲۰۱۴)، کلاسن و همکاران (۲۰۱۲)، لیتون (۲۰۱۱)، تسنیدو و همکاران (۲۰۱۰) و (الیور، ۲۰۰۳) در مورد بررسی و پژوهش در حیطه کیفیت تدریس نشان از اهمیت و جایگاه ویژه کیفیت تدریس در حوزه یادگیری می‌باشد. حال به منظور بررسی دقیق عوامل مرتبط با اساتید که کیفیت تدریس را به نوعی ارتقاء و بهبود می‌بخشند و همچنین به منظور مدیریت و انجام اقدامات لازم در جهت رفع کمبودها و در نهایت افزایش کیفیت تدریس، تحقیق حاضر با مخاطب قرار دادن خود اساتید سعی در سنجش عوامل انسانی دخیل در کیفیت تدریس نموده است. و با توجه به مبانی نظری تحقیق فرضیات زیر را مورد بررسی قرار داده است.

۲- فرضیات

- ۱) ویژگی‌های جمعیت شناختی بر کیفیت تدریس تأثیر دارد.
- ۲) ویژگی‌های شخصیتی اخلاقی بر کیفیت تدریس تأثیر دارد.
- ۳) ویژگی‌های شغلی بر کیفیت تدریس تأثیر دارد.
- ۴) مهارت‌های حرفه‌ای بر کیفیت تدریس تأثیر دارد.
- ۵) مهارت‌های تدریس بر کیفیت تدریس تأثیر دارد.
- ۶) مهارت‌های ارتباطی بر کیفیت تدریس تأثیر دارد.

۳- روش‌شناسی

پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی و از نقطه نظر روش‌شناسی یک تحقیق توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی می‌باشد که جامعه آماری آن کلیه اساتید دانشگاه تبریز و شهیدمدنی آذربایجان بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تعداد ۲۴۲ نفر به عنوان نمونه بر حسب جدول مورگان انتخاب شدند. نمونه منتخب را ۲۰۷ نفر مرد (۸۴٪) و ۳۵ نفر زن (۱۶٪)؛ ۱۴ نفر مربی (۶٪)، ۱۳۵ نفر استادیار (۵۶٪)، ۸۷ نفر دانشیار (۳۶٪) و ۴ نفر استاد (۲٪) تشکیل دادند.

ابزار سنجش: برای سنجش کیفیت تدریس از پرسشنامه سراج (۲۰۰۲) شامل چهار بعد (که هر بعد توسط ۵ گویه پیش‌بینی می‌شوند و برای سنجش ویژگی‌های جمعیت شناختی (۵ گویه)، ویژگی‌های شخصیتی-اخلاقی (۱۰ گویه)، ویژگی‌های شغلی (۴ گویه)، مهارت‌های تدریس (۱۹ گویه)، مهارت‌های حرفه‌ای (۱۱ گویه) و مهارت‌های ارتباطی از (۶ گویه) که توسط ابزاری محقق ساخته بودند، استفاده گردید. برای بررسی روایی صوری از نظر دهی تیم متخصصان حوزه مدیریت آموزشی و علوم تربیتی یاری‌جسته و برای تعیین روایی سازه از میانگین واریانس استخراج شده (AVE) استفاده گردید. همچنین برای تعیین پایایی مقیاس‌ها از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) استفاده شد.

جدول (۱): شاخص‌های روایی و پایایی متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه‌ها	تعداد سؤال	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	AVE
جمعیت		۵	۰/۸۸	۰/۹۱	۰/۶۹
شناختی		۱۰	۰/۸۷	۰/۹۱	۰/۶۷
شخصیتی-		۴	۰/۸۷	۰/۹۱	۰/۶۷
اخلاقی		۱۱	۰/۹۰	۰/۹۳	۰/۷۳
شغلی		۱۹	۰/۷۹	۰/۸۵	۰/۵۱
حرفه‌ای		۶	۰/۷۷	۰/۸۵	۰/۵۷
تدریس					
ارتباطی					
کیفیت	طرح درس	۵	۰/۸۷	۰/۹۱	۰/۷۳
تدریس	اجرای تدریس	۵	۰/۸۶	۰/۹۱	۰/۷۸
	ارزشیابی	۵	۰/۷۹	۰/۸۸	۰/۷۲
	ارتباط بین فردی	۵	۰/۸۱	۰/۸۴	۰/۷۷

با توجه به جدول (۱) نتایج نشان می‌دهد که مقادیر بدست آمده از (۰.۷) بیشتر می‌باشد لذا مقیاس‌ها از روایی و پایایی لازم برخوردار می‌باشند (رینگل و همکاران، ۲۰۱۰). ابزار تحلیل: برای تجزیه تحلیل داده‌ها در دو سطح از آمار توصیفی (شاخص‌های مرکزی و پراکندگی) و استنباطی (چولگی و کشیدگی، تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل مسیر) با یاری از نرم افزارهای spss23 و Amos24 استفاده شد.

۴- تجزیه و تحلیل

اطلاعات توصیفی: یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش از قبیل میانگین، انحراف معیار، واریانس و مقادیر چولگی و کشیدگی نشان داده شده است.

جدول (۲): وضعیت یافته‌های توصیفی پژوهش

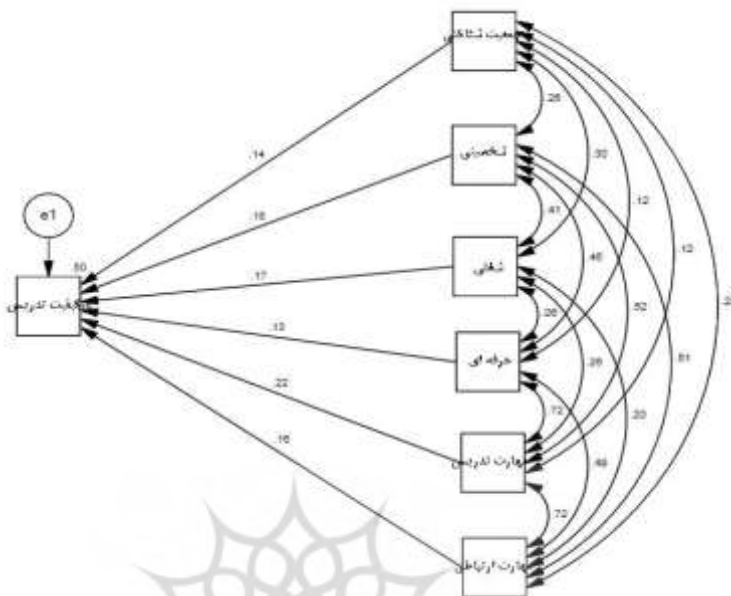
متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی	کشیدگی
جمعیت	۲۴۲	۱۰/۱۱	۳/۴۳	۰/۴۸۷	-۰/۲۲	-۰/۳۴
شناختی	۲۴۲	۳۱/۵۲	۶/۱۳	۰/۴۱۵	-۰/۵۶	۱/۰۹
شخصیتی-	۲۴۲	۱۱/۹۵	۳/۰۶	۰/۶۹۱	-۰/۶۵	۱/۸۹
اخلاقی	۲۴۲	۳۶/۹۸	۶/۷۵	۰/۶۹۲	-۱/۶۴	۰/۲۴
شغلی	۲۴۲	۵۶/۸۳	۱۰/۷۵	۰/۶۲۷	-۱/۷۲	۱/۷۵
حرفه‌ای	۲۴۲	۱۹/۸۸	۴/۱۴	۰/۵۲۵	-۰/۵۸	۱/۴۲
تدریس						
ارتباطی						
کیفیت تدریس	۲۴۲	۶۸/۰۹	۲۱/۱۰	۰/۵۱۱	۱/۶۱	۳/۵۴

با توجه به نتایج جدول (۲) مقادیر چولگی در بین بازه ۱۳ و مقادیر کشیدگی در بین بازه ۱۵ قرار دارند که این محدوده نشان از نرمال بودن توزیع داده‌ها می‌باشد (رینگل^۱ و همکاران، ۲۰۱۰).

اندازه‌گیری مدل ساختاری

نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد به طور کلی ۵۵ شاخص از ۶۱ شاخص موجود در پرسشنامه با بار عاملی قابل قبول (۰/۵)، کیفیت تدریس اساتید دانشگاه را پیش‌بینی کردند و ۶ شاخص به دلیل کمتر بودن بار عاملیشان از مقدار (۰/۵) حذف شدند. پس از ارزیابی مدل‌های اولیه اندازه‌گیری پژوهش توسط تحلیل عاملی تأییدی، به منظور آزمون روابط بین متغیرهای نهفته از تحلیل مسیر در قالب ارزیابی مدل ساختاری استفاده شد.

^۱ - Ringle

شکل (۱): مدل ساختاری پژوهش

آزمون همبستگی بین متغیرها: میزان همبستگی بین متغیرهای پژوهش در زیر نشان داده شده است.

جدول (۳): مقادیر همبستگی متغیرهای پژوهش

شماره	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱	جمعیت شناختی	۱						
۲	شخصیتی	۰/۲۶**	۱					
۳	شغلی	۰/۲۹**	۰/۴۱**	۱				
۴	حرفه‌ای	۰/۱۶*	۰/۴۵**	۰/۲۶**	۱			
۵	تدریس	۰/۱۴*	۰/۵۲**	۰/۲۶**	۰/۷۱**	۱		
۶	ارتباطی	۰/۲۲**	۰/۵۱**	۰/۲۰**	۰/۴۹**	۰/۷۲**	۱	
۷	کیفیت تدریس	۰/۳۲**	۰/۵۴**	۰/۴۱**	۰/۵۱**	۰/۵۸**	۰/۵۴**	۱

**p<0.01, *p<0.05

با توجه به نتایج جدول (۳) میزان همبستگی بین متغیرهای پژوهش در سطوح معنی‌داری ۰/۰۱ و ۰/۰۵ گزارش شده است که همگی از همبستگی لازم در حالت معنی‌داری قابل قبول قرار دارند.

نتایج مدل آزمون شده

جدول (۴): اثرات مستقیم مدل آزمون شده پژوهش

مسیر	اثر مستقیم	آماره t	سطح معنی داری	واریانس تبیین شده	وضعیت فرضیات
به روی کیفیت تدریس از				۰/۵۰	
جمعیت شناختی	۰/۱۴	۲/۷۶	۰/۰۱		تایید
شخصیتی	۰/۱۸	۳/۰۱	۰/۰۱		تایید
شغلی	۰/۱۷	۳/۲۸	۰/۰۱		تایید
حرفه‌ای	۰/۱۳	۱/۹۷	۰/۰۵		تایید
تدریس	۰/۲۲	۲/۵۴	۰/۰۵		تایید
ارتباطی	۰/۱۶	۲/۲۸	۰/۰۵		تایید

در جدول (۴) اثرات مستقیم از طرف متغیرهای مستقل بر روی کیفیت تدریس در سطح معنی داری ۰/۰۱ و ۰/۰۵ نشان داده شده است؛ که به طور کلی جمیع متغیرهای مستقل روی هم توانسته اند ۰/۵۰ از واریانس کیفیت تدریس را پیش‌بینی نمایند. با توجه به قسمت وضعیت فرضیات در جدول بالا می‌بینیم که تمامی فرضیات در سطح معنی داری قابل قبول تایید شده‌اند.

بررسی برازش مدل

جدول (۵): شاخص‌های نیکویی برازش مدل آزمون شده پژوهش

شاخص‌های برازش مطلق			
شاخص	GFI	AGFI	RMR
مقدار بدست آمده	۰/۹۴	۰/۹۱	۰/۱۹
حد قابل پذیرش	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۸۰	مقدار کوچک
شاخص‌های برازش تطبیقی	CFI	NFI	IFI
شاخص	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۴
مقدار بدست آمده	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰
حد قابل پذیرش	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰
شاخص‌های برازش تعدیل یافته	X2/df	PCFI	RMSEA
شاخص	۱/۸۴	۰/۶۸	۰/۰۶
مقدار بدست آمده	کمتر از ۳	بیشتر از ۰/۶۰	کمتر از ۰/۰۸
حد قابل پذیرش	کمتر از ۳	بیشتر از ۰/۶۰	کمتر از ۰/۰۸

با توجه به مقادیر جدول (۵) که به بررسی مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش مدل آزمون شده پرداخته، آنچنان که مشاهده می‌شود تمامی شاخص‌های نیکویی برازش مدل در حد قابل قبول بدست آمده‌اند. بنابراین مستند به همین یافته‌ها می‌توان استنباط کرد که مدل بدست آمده از نمونه بررسی شده قابل تعمیم پذیری به جامعه می‌باشد.

۵- نتیجه‌گیری

کیفیت عالی تدریس مستلزم ارتقای سطح کیفیت یادگیری می‌باشد که بر اساس افزایش کیفی بروندهای یادگیری و رویکردهای تدریس تضمین می‌شود. کیفیت تدریس در آموزش عالی غالباً با ارتقای فرصت‌های یادگیری اثربخش برای فراگیران تعریف می‌شود. جهت فراهم‌سازی آموزش با کیفیت بالا الزاماً کیفیت درون‌داد، کیفیت فرآیند و کیفیت برونداد را به طور مستمر با افزایش کارایی مدرسان، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت، فراهم‌سازی امکانات و منابع آموزش بروز، ایجاد فضای مناسب آموزشی و ارتقاء مهارت‌های لازم جهت تدریس، برقراری ارتباط، انجام پژوهش و ایجاد فرصت ارتقای درجه علمی مدرسان بسط و گسترش داد. این مطالعه در راستای بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت تدریس اساتید دانشگاه از دیدگاه خودشان صورت پذیرفته است که نتایج تحلیل عامل تاییدی نشان داد به طور کلی ۵۵ شاخص به صورت مستقیم و با بار عاملی قابل قبول کیفیت تدریس اساتید دانشگاه را پیش‌بینی کردند. با استفاده از روش تحلیل مسیر مدل ساختاری آزمون شده و نتایج حاصل از آن نشان داد: شش متغیر مهارت‌های تدریس، ویژگی‌های شخصی-اخلاقی، ویژگی‌های شغلی، مهارت‌های ارتباطی، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، مهارت‌های حرفه‌ای بر اساس اولویت تأثیرگذاری به ترتیب هر کدام با ضریب تأثیر (۰/۲۲)، (۰/۱۸)، (۰/۱۷)، (۰/۱۶)، (۰/۱۴) و (۰/۱۳) روی هم رفته ۵۰ درصد از واریانس کیفیت تدریس اساتید دانشگاه را تبیین کردند. نتایج این پژوهش با یافته‌های استانگلو^۱ (۲۰۱۶)، معروفی^۲ (۱۳۹۰)، آذین‌فرد^۳ (۱۳۹۲)، عزیزی و حسین‌پور^۴ (۱۳۹۵)، ایوبید^۵ و همکاران^۶ (۲۰۱۷)، شکورنیا^۷ (۱۳۹۰)، کلاسن^۸ و همکاران^۹ (۲۰۱۲)، غنچی و همکاران^{۱۰} (۱۳۹۲) و لیتون^{۱۱} (۲۰۱۱) همخوانی دارد. با توجه به یافته‌های تحقیق که مهارت‌های تدریس با بیشترین ضریب پیش‌بینی رتبه اول تضمین کیفیت تدریس را به خود اختصاص داده، ادراک می‌شود که اساتید باید بیش از سایر موارد مهارت‌های تدریس خود را با تمرین و تکرار، استفاده از تجربیات اساتید برجسته و شرکت در کارگاه‌های مهارت تدریس افزایش دهند تا در فرآیند آموزشی از بابت ارائه تدریس و انتقال مفاهیم احساس ضعف نشود. همچنین ویژگی‌های شخصی-اخلاقی مرتبه دوم پیش‌بینی کیفیت تدریس را عهده‌دار بوده که به اهمیت صفات کلی فردی از لحاظ تیپ شخصیتی و اخلاقی اساتید اشاره دارد که در صورت نابهنجاری

1- Ustanluoglu

2- Eyvind

3- Klassen

4- Leighton

ویژگی‌های شخصیتی و اخلاقی اساتید اختلال شدیدی در فرآیند یادگیری و برقراری ارتباط فراگیران با مدرس رخ خواهد داد. سومین مرتبه پیش‌بینی کیفیت تدریس مربوط به ویژگی‌های شغلی اساتید می‌باشد که هرچه این ویژگی‌ها در درجه بالاتری باشند به همان اندازه تأثیر مثبت مستقیمی بر کیفیت فرآیند یاددهی یادگیری و تأثیر مثبت غیرمستقیمی بر دید دانشجویان نسبت به مدرس را ایجاد خواهد کرد. سه متغیر مهارت‌های ارتباطی، ویژگی‌های دموگرافیک و مهارت‌های حرفه‌ای مراتب چهارم تا ششم را به خود اختصاص دادند که هر کدام به نسبت ضریب پیش‌بینی‌شان از اهمیت لازم برخوردارند و مدرسان باید در تقویت و بهبود آنها تلاش نمایند. علی‌رغم ۵۰ درصدی توزیع تغییرات کیفیت تدریس از طریق متغیرهای مستقل در پژوهش حاضر همچنان ۵۰ درصد از واریانس کیفیت تدریس از طریق متغیرهای دیگری امثال، محیط آموزشی، منابع آموزشی، تکنولوژی و ابزارهای آموزشی، محتوای دروس، شرایط و ویژگی‌های فراگیران و عوامل مزاحم دیگر تبیین نشده است. لذا درصد قابل توجهی از واریانس کیفیت تدریس به صورت مبهم باقی مانده است. تحقیقات آتی می‌توانند در حول بررسی دقیق‌تر عوامل مؤثر در کیفیت تدریس در جوامع بزرگتر و همچنین با تمرکز به سایر عوامل محیطی دخیل در تکمیل کیفیت تدریس طراحی شوند.

به استناد یافته‌های این تحقیق بخش مدیریت سازمان‌های آموزشی در راستای بهبود عملکرد منابع انسانی خود با تمرکز به عوامل برجسته شده می‌توانند با برنامه‌ریزی میسر و تدارک برنامه‌های آموزشی در ارتقای مهارت‌های لازم برای ارائه یک تدریس با کیفیت توسط اعضای هیأت علمی خود کوشا باشند، چرا که کیفیت تدریس اثر مستقیم بر کیفیت یادگیری دارد، هر چقدر قدرت یادگیری بالاتر باشد، تبیین و تشریح مفاهیم توسط فراگیران قوی‌تر بوده و همچنین مهارت‌های تسلط بر محتوای درس، تفکر انتقادی، خلاقیت و به مراتب آنان انگیزه استفاده از دانش درک شده در کاربردی‌سازی آن در راستای حل مشکلات انسانی بهره‌مند شوند. استدلال پژوهشگر از جملات پیش‌بینی‌گونه هست که کمیت و کیفیت عملکرد علمی (برونداد) یا دانش خلق شده توسط فراگیران انعکاسی مستقیم از کیفیت ورودی اطلاعات آنان (درونداد)، همان کیفیت آموزش یا کیفیت انتقال مفاهیم به آنان است. در نتیجه این تحقیق با تمرکز به نقش کیفیت انتقال مفاهیم (کیفیت تدریس) در فرآیند آموزش را در باز خوردگیری از انتظارات اساتید از عملکرد فراگیران برجسته می‌کند و خاطر نشان می‌شود که سطح انتظارات مدرسان از عملکرد تحصیلی فراگیران باید تابعی از ویژگی‌ها و مهارت‌های شغلی آنان باشد. برای بهبود بخشیدن به راندمان کیفیت آموزش و تدریس برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی بر اساس یافته‌های تحقیق، تمرکز به ویژگی‌های دموگرافیک، شخصیتی - اخلاقی و حرفه‌ای مدرسان در فرآیند جذب اساتید می‌باشد. نظر

به اهمیت و تأثیرگذاری این ویژگی‌ها در کیفیت تدریس، یک زنگ بیداری برای رهبران آموزشی در راستای سیاست‌گذاری شرایط جذب اساتید می‌باشد. به عبارت ساده‌تر هر چه قدر ویژگی‌های مذکور در فرآیند جذب مدرسان مد نظر قرار گیرد به همان اندازه بازخورد بهتری از عملکرد آموزشی آنان دریافت خواهد شد.

References

- Azizi Khalkhali, T. and Hosseinpour, A. (2016). Factors affecting the teaching quality of faculty members of Sari University of Agricultural Sciences and Natural Resources from the perspective of students. *Iranian Agricultural Extension and Education Sciences*, 1 (12): 165-179. [In Persian]
- Cohen, J., Ruzek, E., & Sandilos, L. (2018). Does Teaching Quality Cross Subjects? Exploring Consistency in Elementary Teacher Practice Across Subjects. *AERA Open*. <https://doi.org/10.1177/2332858418794492>.
- Dalby, T. (2001). Theory and Practice of Teaching in a University Mathematics Learning Centre; *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 32(5): 692-708.
- Dick, C. & Bruce, W. (2002). What Urban Students Say about Good Teaching” *Journal of Educational Leadership*, 60(1)6 420.
- Ebisine SS. (2014). Academic quality assurance in the colleges of education: Challenges and ways forward for future development. *Int Letters Soc Human Sci*. 1(2):1-9.
- Eyvind Elstad, Eli Lejonberg & Knut-Andreas Christophersen. (2017). Student evaluation of high-school teaching: Which factors are associated with teachers' perception of the usefulness of being evaluated. *Journal for Educational Research*, 9(1): 99–117.
- Gabriel, R. (2016). The evolution of quality teaching and four questions for change. *Phi Delta Kappan*, 97(8): 50–53. <https://doi.org/10.1177/0031721716647020>.
- Hill, H., & Grossman, P. (2013). Learning from teacher observations: Challenges and opportunities posed by new teacher evaluation systems. *Harvard Educational Review*, 83(2): 371–384.

- Islami Chahoei, S., Imani, J., Rezaian, M. And Rashidfard, A. (2015). Investigating the Relationship between Teacher Teaching Quality and Academic Performance of Sixth Grade Elementary School Students in Shahab Ward, Qeshm County, 3rd National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran, Soroush Mortazavi Islamic Research, Center for Sustainable Development Strategies .[In Persian]
- Khadivi, A., Seyed Kalan, S. M., Hassanpour, T., Ahmadi, H. And Tarahbari, H. (2018). Investigating the effective factors on educational quality and teaching of professors of Ardabil Farhangian University. *Education and Evaluation* , 11 (42): 161-185. [In Persian]
- Khandaghi A., M. and Seifi, Gh.. (2014). Effective competencies and skills required for teaching at the university. *Research and Planning in Higher Education*, 22 (69): 121-147. [In Persian]
- Klassen, R. .. & Tze, C. (2012). Teachers' psychological characteristics and teaching effectiveness: A meta-analysis. In revision with Educational Researcher.
- Kraft, M. A., & Gilmour, A. F. (2016). Revisiting the widget effect: Teacher evaluation reforms and the distribution of teacher effectiveness. Providence, RI: Brown University.
- Leighton, J. (2011). An Experimental Test of Student Verbal Reports and Expert Teacher Evolutions as a Source of Validity Evidence for Test Evaluations, 12(3): 103-109.
- Oliver, R. (2003). Exploring benchmarks and standards for assuring quality online teaching & learning in higher education. Proceeding of 16 open & distance learning association of Australia Biennial Forum. Edit Cowan University. 79-90.
- Ramsden, P. (2005). Learning to teaching higher education , newyork Routledge publication.
- Ringle, C. M.; Wende, S., & Will, A. (2010). Finite mixture partial least squares analysis: Methodology and numerical examples. In V. E. Vinzi, W. W. Chin, J. Henseler, & H. Wang (Eds.), *Handbook of partial least squares: Concepts, methods and applications in marketing and related fields* (195–218). Berlin: Springer.
- Scott, D. E., & Scott, S. (2016). Leadership for quality university teaching: How bottom-up academic insights can inform top-down leadership. *Educational Management Administration &*

- Leadership, 44(3): 511–531.
<https://doi.org/10.1177/1741143214549970>.
- Shakurnia, Abdul H. (2011). Professors 'Attitudes Toward Student Assessments: Do Students' Opinions Really Matter? Iranian Journal of Medical Sciences, 11 (2): 84-93 .[In Persian]
- Sutherland, D., Warwick, P., Anderson, J., & Learmonth, M. (2018). How Do Quality of Teaching, Assessment, and Feedback Drive Undergraduate Course Satisfaction in U.K. Business Schools? A Comparative Analysis With Nonbusiness School Courses Using the U.K. National Student Survey. Journal of Management Education, 42(5): 618–649.
<https://doi.org/10.1177/1052562918787849>.
- Tabarsa, Gh. A., Hassanvand M., Mehdi and Arefnejad, M.. (2012). Analysis and ranking of factors affecting the improvement of educational quality. Journal of Interdisciplinary Studies, 4 (4): 51-73 .[In Persian]
- Trigwell, K., M. Prosser & F. W aterhouse (1999). Relations between Teachers Approach to Teaching and Students Approaches to Learning. Journal of Higher Education, 37(1): 59-73.
- Tsinidou, Maria, Vassilis Gerogiannis and Panos Fitsilis (2010). Evaluation of the factors that determine quality in higher education: an empirical study. Quality Assurance in Education, 18(3): 227-244.
- Uhibai, S. (2013). Reflection on the development of Chinese higher education in the post-industrial area. In Eurasian Higher Education Leaders Forum Conference Proceedings, eds Reagan T and Sagintayeva A. Astana, Kazakhstan.
- Ustanluoglu, E. (2016). Teaching quality matters in higher education: a case study from Turkey and Slovakia. Teachers and Teaching theory and practice. 23(3): 37-51.
- Van Driel, J. H., & Berry, A. (2012). Teacher professional development focusing on pedagogical content knowledge. Educational Researcher, 41(1): 26–28.
- Varughese, R. (2017). National Policy on Education and Higher Education. Higher Education for the Future, 4(2): 158–165.
<https://doi.org/10.1177/2347631117706275>.
- Yemeni Sorkhabi, M. and Bahadori Saffari, M. (2008). Comparison of some factors affecting the quality of master's

education at Shahid Beheshti and Sharif University of Technology. Higher Education Association in Iran, 1 (10): 27-41. [In Persian]

Modeling the quality of teaching based on the faculty Features and skills from the perspective of the faculty members of the university¹

Nader Hashemzadeh², Omid Ali Hosseinzadeh³

Abstract

Despite the diverse research in the field of teaching quality and the study of factors associated with it, there is still evidence of educational inadequacies caused by Human resources associated with it. In order to manage the performance and increase the efficiency of teachers in teaching quality, the design of a progressive research has been tried to examine the Features and effective skills in teaching from the perspective of the the faculty members. With a randomized survey, 242 Faculty members in two universities using questionnaires, factors related to the quality of teaching were studied, the results of path analysis with the help of structural equation modeling showed that faculty members evaluated their own Features and skills. On the basis of their assessment, we found that the demographi Features (0,14), personality traits (0,18), occupational (0,17) professional skills (0,13), teaching (0,22), and communication (0,16), and in total, these attributes and skills explained 50% of the variance in teaching quality, which the Teaching skills with path coefficient (0,22) as the most important factor predicting the university professors' quality of teaching was identified. The Features of the faculty members in the educational process based on the results the critical conclusion, their level and importance in providing quality Teaching was discussed.

Keywords: Teaching quality, Faculty features, faculty skills, Faculty members.

¹- This paper was extracted from a master's thesis.

²- Master of Educational Research, Department of Educational Sciences, Islamic Azad University, Shabestar. Iran. (corresponding author)

³- Assistant Professor of Educational Management, Department of Educational Sciences, Islamic Azad University, Shabestar. Iran.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی